Број 19 У Новом Саду, у уторак 27. јануара (7. фебруара) 1909. Година XLIV

»Застава« излази сваки дан двапут, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот од сваке врсте оваких ситних слова,

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

XVIII.

Недељама већ читамо и читамо: „Само због једне ситнице не могу да се погоде Турска и Аустроугарска“. И недељама лупамо главу: Каква то може бити ситница.

Сад је та ситница избила. Турска тражи од Аустроугарске, поред свега осталога још и то, да Мусломани Босне и Херцеговине буду — турски поданици, да буду под султановом заштитом. И тако ће он да признати анексију.

Но како ли гласи ово место у народној песми:

Једна земља а два господара...
Царовати оба не можемо“.

Мала с тница. Чисто подсећа на ону ситницу о Јовиној жени. — Обећала Јовина жена госпођи бележниковици, да ће доћи код ње у понедељак да кречи

У поиедељак тачно у јутру долази Јова да извини своју жену, да не може доћи.

— Зашто не може Јово? пита бележниковица. Ваљда би ипак могла.

Јова се чеше за увом па вели: — Ама не може знате, због једне ситнице.

— Због какве ситнице?

— Па не може госпођо, јер је сирота јуче на ноћ умрла.

Каквих све нема ситница на овоме свету?!

* * *

Но поред оне једне ситнице има и друга ситница. Турска тражи, кад се погодба доведе у ред и обе стране кажу: „Гилт“ онда, да Турска још не потпише уговор коначно.

Него, ситна ствар, да причека мало док види: Је ли Аустроугарска заистину извела реформе које обриче. Не да прогласи реформе, него да их изведе, оствари.

Кажу, кад је наш цариградски посланик Палавичини прочитао ту другу ситницу, он се пљеснуо рукама и узвикнуо: — Па ти Турци баш никад не мисле коначно потписати уговор.

Боже мој, шта се све направи од оног „сутра“, т. ј. ако се сећате још па онај дан, кад је требао бити с у т р а потписан уговор и то — насигурно.

* * *

Тај турски велики везир Ћамил паша као да баш није — ћаблов. Није добро прилазити му близу.

Лепо се погађале и ценкале Бугарска и Турска: Шта да плати Бугарска Турској због Источне Румелије и друге отштете.

Бугарска кука, како јој је много, а нема ни новаца. Тада искрсну мед њима руски министар Извољски и каже: Изволте, ми ћемо Руси помоћи Бугарима да плате. Све само мира ради. Ето Турска је дужна нами Русима ратне отштете, па ћемо јој један део те отштете одрачунати, а с Бугарском ћемо се већ намирити.

Чим је Ћамил паша чуо реч: „Ратна отштета“ с којом сад Русија хоће да тргује, а он узвикну: Таман добро! Нас Турке одавна боле тај дуг, па хајде једаред да коначно збришемо и ту ствар, к а д с м о с е т а к о л е п о с а с т а л и

И лепо дохвати Ћамил паша Извољскога за капут, па га не пушта. Хајде, вели, поред анексије и Источне Румелије, да свршимо ствар и с тим проклетим дугом, што смо га дужни Русији.

До душе многи држе, да ће бити „шљиве за брашно“, и да ће и Русија извући нешто за своје брашно. Само да те шљиве, које иду за брашно, не буду црвљиве. И то ако не одмах, а оно да се не појави у њима доцније — црв.

Најновији »велеиздајници«.

Нашим је читаоцима познат најновији догађај са куповањем клоркалија за бомбе у једној апотеци у Костајници. Тај догађај пријавили су подбану Црковићу јавни бележник костајнички др Томљеновић и апотекар Цимерман. Др. Томљеновић послао је загребачком „Покрету“ извештај о том догађају, а тај извештај гласи по прилици овако:

— Дана 20. јануара п. н, дошао је у Цимерманову апотеку у Костајници неки Драгојловић и затражио 1 килограм клоркалија. У апотеци није било никог осим једног апотекарског помоћника. И ма да овај није ништа питао Драгојловића, ни ко је, ни шта је ни шта ће му толико клоркалија, Драгојловић му поче на једанпут приповедати, како тај клоркалиј треба за прављење бомби. — Практикант каже то апотекару, који позове себи Драгојловића. И њему без икаквога завијања и сакривања исприповеда Драгојловић као да се ради о најневиннијим стварима како у нашој монархији имаде око 200 руских револуционараца Седиште њихове револуционалне организације налази се у Бечу, а вођа им је један Рус, који преко дана ради на жељезницама, а ноћу се спрема за револуцију у Хрватској. Славонији, Босни и Херцеговини. — Прво ће се почети у Загребу и као почетак револуције разориће се Марков Трг у Загребу, на коме се налазе бански двори и још неки званични уреди

У ту револуционарну организацију спада и он, Драгојловић, студент Кокановић и још многи други. Овај клоркалиј треба Кокановићу, који је већ купио 200 килограма експлозивног материјала, који стоји сакривен по пећинама на граници Босне. — Затим је Драгојловић запитао апотекара Цимермана, хоће ли му продати још 50 кила тога клоркалија.

Ал тај Цимерман отишао је одмах до јавнога бележника др Томљеновића и исприповедао му целу ову ствар Оба двоје се посаветовали и пријавили ствар подбану Црковићу, који је изјавио, да му ствар изгледа „романтична“ т. ј. таква, какве се ствари само у причама и романима приповедају.

Као што се види из свега овог, Драгојловић је или човек луд или је то једна обична хуља, која имаде задаћу да осумњичи људе ни криве ни дужне. До сада је ради те ствари ухапшен студент Кокановић, а по своју прилици ухапшен је ради тога и један други Босанац правник Димитрије Закић.

А исто тако, као што је било с Настићем, десило се и с овим Драгојловићем. Они које је он осумњичио, ти су ухапшени и оптужени као велики излајници, а он, који је без ичијег питања исприповедао све то и рекао, да је и сам учествовао у прављењу бомби, он се лепо шета на слободи. Па га чак ни у лудницу нису стрпали. поред свега тога што по речима подбана Црковића пати од болести приповедања романтичких ствари.

Ов ће још да буде главни сведок. кад дође расправа у ствари ових најновијех „велеиздајника“.

Па зар није то једна дивљачка хајка на Србе и једно прогањање, какво се дешавало само у оним мрачним данима средњега века?

Како се има владати према Франковим легионашима.

Свима нам је познато, какову задаћу би имали Франкови легионаши у случају дозволе, на коју су они не стрпљиво очекивали и очекују. Смешно би било и помишљати да би они ступили у борбу против наоружане непријатеља, него под оружаном заштитом са оружјем против голорука и мирна народа српског, као што се то догодило у Загребу 1902 године.

У Карловцима живи неки Ерић ковач, кога су Срби подигли и издржавали већ толико године, радећи код њега. Пред неколико недеља, није он као ваљан Франковац могао, да у тајности држи своје јуначко расположење, него се почео јавно хвалити како је купио пушку из које ће „Раце“ туђи Тај Ерић је живио у пријатељству са својим комшијом Србином Божићем (Карапанџом.) Кад је Божић заклао свиње позове мајстора Ерића на вечеру. Кад су се мало подпили упита Божић Ерића: — Је ли истина комшија, да си се ти уписао у легионаше и да си купио пушку да ћеш тучеш Србе? — Јесте, одговори Ерић. — Па би ли ти и на ме пуцао? упита домаћин. — Би! одговори ковач Наш пријатељ Божић, као прави Србин не хтеде свога госта, ако и не достојна, ничим увредити, пазећи на српско гостопримство. Сутра дан приповедао је домаћин, како му рече Ерић, а Ерићеве речи и његова ратоборност оде од уста до уста. Наши се људи искупе на договор и закључе, да доведу другога ковача, у тај крај вароши, који је сав српски. Обратили су се на више страна и довели Србина ковача, код кога сви раде а Ерић се чуди, зашто су то учинили.

Занимљиво је, да се међу легионашима приповеда, да је план од ратног министарства већ стигао, према коме ће, легионаши у случају рата морати у првим бојним редовима, да се боре. У генерални штаб легија уписан је овдашњи учитељ Мијо Туркаљ а главну команду добио је равнајући учитељ Јолер, који је познат са својих ноћних тревенки, којом приликом је неколико пута и батина добио.

Карловчанин.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Аустроугарска и Турска.

Аустроугарско заједничко министарство спољних послова и турска влада морају наново да преговарају ради споразума. Турска влада није усвојила бечке измене на нацрту о споразуму а те су измене биле врло важне. Тиче се подаништва босанско херцеговачких муслимана (није сигурно: да ли свију или само оних изван Босне и Херцеговине), за које турска влада тражи, да и надаље остану турски поданици а Аустроугарска не пристаје на то; даље трговачког и царинског уговора; извођења уставних реформи и др. Преговори ће о тако важним питањима морати покуже трајати и тако нема изгледа, да ће ускоро доћи до споразума.

Турска и Бугарска.

У турско-бугарском спору очекује се, шта ће бити са познатим предлогом руске владе, којом се латила да посредује између Турске и Бугарске и олакша ни споразум. Званично се није изјаснила још ни Турска, ни Бугарска Ну зна се, да ће бугарска влада прихватити руски предлог, док га Турска влада прихваћа само у начелу. Турска влада усвајајући руски предлог, уједно износи и свој, да том приликом сасвим исправи свој дуг Русији, која јој дугује у име старе ратне

отштете. Турска предлаже, да још она даде Русији 18 милијона франака у готовом, па да Русија сматра да је у име ратне отштете потпуно измирена од стране Турске. А Турска ће се сматрати измирена од Бугарске и место Бугарске платиће источном железничком друштву отштету за онај део пруге, што га је Бугарска присвојила. Бугарска би према томе била дужна Русији и отштету за Источну Румелију и за железничку пругу. Између Бугарске и Турске не било више никаква рачуна, а такође не између Турске и Русије. Тај предлог турске владе није још саопћен руској влади Међутим се и Турска и Бугарска још непрестано спремају за рат.

Енглеска хоће да помогне Турској.

Познато је, да Енглеска саветује Турској, да усвоји предлог руске владе. Ну она зна да Турској треба новаца у готовом, а кад усвоји руски предлог да онда неће доћи до готова новца, с тога хоће да јој она помогне у тој ствари. Из Цариграда јављају, како је Енглеска понудила Турској зајам Она неће да буде мање великодушна него Русија. Енглеске дипломате већ су учиниле прве потребне кораке у ствари тога зајма.

Аустроугарска и Србија.

Нова Слободна Преса“ пише, како бечке дипломате знају, да меморандум српске владе неће бити одмах послан великим силама, а то зато, што Русији тобож није тај меморандум по вољи. Али знају и то, да ће тај меморандум ипак бити послан свима великим силама, потписницама берлинског уговора, осим Аустроугарске. Знају и то, да Србија у том меморандуму тражи за себе један део босанско херцеговачког земљишта, који ће је спајати са Црном Гором и Јадранским Морем, а за Босну и Херцеговину потпуну автономију. Па знају, да Србија намерава и оружјем, да извојује остварење тих захтева, ако је велике силе мирним путем не задовоље. Ну бечке дипломате знају и то, како су неке велике силе, и то баш оне, које су наклоњене Србији, саветовале је, да буде умерена. Па знају, како је недавно једна велика сила, пријатељица Аустроугарској, а добро расположена и према Србији, саветовала српску владу, да се непосредно и мирним путем поравна са Аустроугарском и тада ће Аустроугарска сигурно дати Србији многе економске повластице. Србија — гласио је тај савет — има много више да очекује, када се пријатељски непосредно обрати Бечу, него кад као тужилац против Аустроугарске ступи пред Европу. Европска конференција ко зна да ли ће се и састати, па ако се и састане, Србија ће тешко што добити, јер је Аустроугарска већ напред изјавила да не да ништа какве отштете у земљишту. Тако исцрпно знају бечке дипломате, шта је та непозната велика сила саветовала српској влади. Ну има још, што бечке дипломате знају. Они знају, да је у Европи мишљење, да Србија ако неће непосредно да преговара са Аустроугарском, да тражи посредника међу великим силама или чак и групу великих сила, као посредника. Ну најбоље би урадила, када би ту ствар предала у руке Француској, јер је она у савезу са Русијом, а врло се непристрасно држи у читавом балканском заплету. Па бечке дипломате знају, како се у дипломатским круговима са бригом посматра прекомерно оружање Србије, које јој над маша снагу. — Е же шта ти све знају те бечке дипломате!

Једно енглесно мишљење.

Енглески лист „Дејли Телеграф“ хвали руски предлог у ствари турско бугарског спора, те мисли, да би сада и Аустроугарска, без штете по своје достојанство, могла порадити да се реши криза на блиском Истоку. Енглески лист саветује Аустроугарској, кад већ неће да напусти свој суверенитет над стопом босанског земљишта, да даде под закуп (!) Србији или Црној Гори, или и једној и другој или каквом друштву ону уску пругу босанског земљишта, што се пружа јужно од Дрине. Тако би се решење опасних питања могло одложити за неколико поколења. — Какви све предлови неће још ницати!

Сабор Босне и Херцеговине.

Будимпештански листови имају из Сарајева вест, да је босанска влада саззвала за понедељак заступнике свију вероисповести и странака да саслуша њихово мишљење и жеље у питању будућег сабора Босне и Херцеговине. Ко ће бирати те заступнике вероисповеди и странака, да ли народ Босне и Херцеговине, или сама влада, о томе се у реченом брзојаву не вели ништа.

Боје се новинара.

„Уставност“, лист бана Рауха, врло се боји новинара, који ће доћи на „велеиздајничке“ процес. Она прима бајаги из Београда некакав допис, у коме се вапада српско новинарско удружење. И то ради тога, што је једним позивом позвало све новинаре у Србији, Црној Гори, Италији, Швајцарској, Енглеској, Француској и Русији да дођу на главну расправу „велеиздајничке“ парнице — „Уставност“ се нада, да ће тај позив српског новинарског удружења остати само позив и ништа друго. — Ми би запитали по рђаву гласу далеко чувену загребачку „Уставност“, од куд јој толики страх од страних новинара. Ако је ко год крив, њему ће суд судити, а „Уставност“ ће бити последња, која ће за њим суву пролити Него баш да се „Уставност“ боји због тога, што су многи од ухапшеника оптужени због чаша, флаша, чутура, капа и других потребних кућних ствари, које су биле окићене српским бојама, па сад ради ових ствари, треба те окрвављенике осудити — како се то лепо каже у оптужници — на смрт. — И поред све своје велике мржње на Србе и несретне памети „Уставност“ ипак увиђа да ће страни новинари видити у овом „велеиздајничком“ процесу један најсрамнији политички процес. И да ће га приказати у својим новинама у његовој правој светлости, а не онако, како би то желила Раухова штампа.

И отуд тај велики страх.

Нађено благо.

Проносе се гласови да је благо славног гусара XVII. века Моргана нађено Историја проналаска блага је доста чудновата. Становници обале мексиканског залива су још од смрти Морганове писали да је славни гусарски вођа негде на обали Флорида закопао св је баснословно благо, које дотле још нико није нашао. При рушењу кућа и орању је често нађено златног новца и златних посуђа, што је све више будило мишљење да је благо Морганово негде у њиховој близини Недавно је један зидарски радник рушио једну кућу у Кубиту је нашао један гвозден сандук са више списа. Пошто је мислио да му је тај сандук и папир непотребан то све преда газди куће и ова почне те списе читати и на основу истих пронађе где је отприлике Морганово благо сакривено, те изнајми један пароброд и превезе се на острво Амеила Исланд и ту на основу нађених списа пронађе тачно место где је Морганово благо закопано. У дубини од 90 стопа су била три велика гвоздена сандука и у њима пуно златних и сребрних ствари у вредности од 200 стотине милиона круна.

Шта се сво не уради у пићу

Под овим насловом смо у једном од прошлих бројева донели вест из Острогона, како су се у једној кафани сукобила два стражмештера 76 пука са Е, Бакоњанијом проф. кандидатом. Сад смо добили подробан извештај о том сукобу који се догодио на овај начин: За једним столом у кафани код „Мађарског краља“ седео је Бакоњи Е. поседник земаља а не проф кандидат из Ђулахараста. — Одједаред рупе у ту кафану два стражмештера 76. пука Ђ. Хауслингер и Лангер стражмештер банде, и седну уз сто где је Бакоњи седео. Бакоњи се томе противио и захтевао да се иза тог стола уклоне. Пошто они то нису учинили устане Бакоњи сам и седне за други сто. И услед тог дође до сукоба и стражмештери извуку мачеве, на то Бакоњи извуче из џепа револвер и пукне на њих пет пута. Сви метци су погодили Четир метка су погодила Хауслингера а један Лангера. Хауслингер је прекјуче умро а Лангер је преслушан, и на основу његових исказа је Бакоњи ухапшен.

Покушај крађе.

У четвртак у вече око поноћи рупила су два маскирана лица у стан М. Гарвина адвоката из Зернешта (код Брашаве). Лопови су ушли у стан Гарвинов кроз прозор, те их је он приметио и пробудио се, те устао из постеље. Тек што је устао лупи га један лопов секиром по глави те га опасно рани, на то Гарвин почне викати за помоћ. У исто време се пробуди и куварица Гарвинова те и она нада ларму. Кад су лопови видели да су их приметили, побегну. На запомагање Гарвиново и куваричино накупи се свет и опасно рањеном Гарвину позове лечника у помоћ, који му ране веже.

Време.

Према телеграфском извештају од 8. фебруара може се очекивати хладно на југу на више места кише

Брзојави „Застави“.

Стигли 23. јануара.

Нова влада у Аустрији.

Беч Нова влада биће образована за неколико дана.

Турска и Русија.

Цариград Турска влада послала је одговор руској влади и тражи за Бугарску отштете 130 милиона франака.

Енглески краљ у Берлину.

Лондон. Енглески краљ са краљицом отпутовао је у Берлин, где ће сутра стићи.

Угарски сабор.

Будимпешта. Више говорника говорило је о поревној реформи.

Данас је сабору саопштен извештај неприкосновеног одбора у погледу издавања дра Полита суду на тужбу Јаше Томића. Известилац Шома Фењеши био је да се изда суду, но неприкосновени одбор усвојио је други предлог, услед чега је Фењеши захвалио на извештајној почасти. Независна странка и многи чланови коалиције закључили су да гласају против предлога неприкосновеног одбора и да Полита издаду суду

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Чудо од буквара.

„Поздрављa вас, господине, ратар **Стеван Бељански из Стапара**, са салаша и јављам вам, да мој деран из оног другог буквара није могао да научи да чита, а из вашега за **три дана** научио је прву лексију, а сад ево за шест недеља дана већ је скоро испчитао буквар до краја“. —

Ко ми пошаље поштанском упутницом **35 потура**, добија **Чудо од буквара** са плаћеном поштарином.

Ујма (Ulma, Temes m.)

Љубомир Јовановић
16 11 2 учитељ и управитељ.

ПОТРЕБУЈЕМ ЗА МОЈУ
шпецерајску трговину
МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА,
који одма може ступати.
С. П. Јовановић,
109 1—5 у Панчеву

Раног грашка,

који у мају доспева, добија се код
Луке В. Вучковића,
Нови Сад (Ujvidék)
код „Шаргарепе“.
1 пост пакет (кг. 4¾) као мустру шаљем по К 5·10 са плаћеном поштарином. 1671 8—15

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.